

DEBRECZENI SZEMLE

POLITIKAI, IRODALMI, SZINHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 12 korona.
Fél évre . . . . . 6 „
Negyed évre . . . . . 3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Kézírások, levelek, előfizetési pénzek Vlkedvő Mihály-utca 15. sz. alá küldendők.

HIRDETÉSEKET ÁTVESZ A VÁROSI NYOMDA MŰVEZETŐI HIVATALA.

Dr. POPPER ALAJOS.

1827—1912.

Sokan csodálkoznak, hogy most is akad a multnak dicsőítője, a letűnt időknek magasztalója. Sokan kérdik, hogy a gőz- és villam mai napjaiban szabad-e vissza vágni, sőt csak vissza is emlékezni a gyorskocsi és viaszgyertya korszakára.

Aki dr. Popper Alajost, ezt a tudós orvost, ezt a művelt embert, ezt a feddhetetlen polgárt, ezt a tiszteletre méltó családfőt, szóval a régibb évtizedeknek ezt a klasszikus megtestesülését ismerte: az be fogja vallani, hogy a sokat ócsárolt mult földjéből kisarjadtak az emberi kiválóságok, hogy a kulturátlannak bélyegzett idők is dusan termettek nemes egyéniségeket.

Valóban dr. Popper Alajos, akinek hült tetemeit e hó 1-én adtuk át a pihentető anyaföldnek, egy minden korszakba, a mi türelmetlenül rohanó jelenünkbe is méltán beillő kiváló ember, nemes egyéniség volt, akit az évek sokasága nem tett elavulttá hanem akit a nagy idő csakezűstös patinával, a derűs bölcsesség csillámaival vont be. E derűs bölcseséget el sem képzelhetjük boldogság nélkül s dr. Popper Alajosról nemcsak halálakor, hanem életében is elmondhatuk: ime egy boldog ember.

Bölcs és boldog! Beh kevés emberre illik ez a két jelző. Dr. Popper Alajos tisztelt alakjánál meg kell állanunk és ugyancsak meg kell kérdenünk: mi tette bölcsé, mi tette boldoggá?

Bölcsé tette az a csodálatos lelki összhang, amelyben össze tudta forrasztani ismereteinek és műveltségének különböző elemeit, szakhivatásának és életpályájának eltérő feladatait, emberi és hazafiui, társadalmi és felekezeti sokféle kötelességeit, a

változó korok változó felfogását.

Érdekes megfigyelni, hogy dr. Popper Alajos, akinek alapismeretei a klasszikus latin és görög nyelvben gyökereztek, aki szaktudását Bécsben nemetül szerezte, aki gyermek és ifjú korában a hébernyelvvél és irodalommal is sokat foglalkozott, miként vált egy tetőtől talpig magyar műveltségű férfivá, egy európai értelemben művelt magyar emberré. Az össze olvasztásnak ezt a munkáját bizonyára nem végezhette volna elelméje, ha dr. Popper Alajosnak bölcsőjét nem egy ősmagyar város ringatja, Miskolcz, ha élte fáját nem egy még tisztább magyar város, Debreczen, fejleszti erős törzssé.

Dr. Popper Alajos jó orvos volt; nem a Semmelweisok, nem a Pasteurók világraszóló fajtájából, még csak nem is egy országrésztől bámult és keresett csoda-doktor, hanem olyan orvos, akiszíve mélyéből szereti a

maga hivatását, aki jól megtanulta az alaptanát és aki sohasem szűnt meg magát tovább képezni, tudománya elméleti és gyakorlati haladásával lépést tartani. Nemcsak értette, hanem szerette a maga nemes mesterségét és bizonyos, hogy az

orvosi működésével elért siker lett alapja annak a folyton fokozódó tiszteletnek és becsülésnek, amelyben betegein és kartársain túl a közönségnek tágabb körei is részesítették. De ez a tisztelet és becsülés nem vált volna olyan általánossá, ha dr. Popper Alajos a jó orvossal nem egyesít magában egy irodalmilag művelt férfit, egy minden szép iránt érdeklődő nemes gondolkozású embert.

Lelkének csodás összhangja még inkább kitűnik emberi és hazafiui, társadalmi és felekezeti kötelességeinek teljesítéséből. Rendíthetetlenül ragaszkodott Deák Ferenc politikájához, híven szolgálta a Deák-pártból lett szabadelvű pártot, de azért a debreczeni függetlenségi polgárok érzékenységét soha sem sértegette, mert tiszteletben tartotta másoknak a politikai meggyőződését. — Bármennyire lefoglalta kiterjedt orvosi gyakorlata, sokféle ágazó társadalmi tevékenysége, mégis föltétlen hűséggel és áldozatkészséggel szolgálta felekezetét, kivált felekezetének iskolai és emberbaráti intézményeit. Mérhettelen különbség választotta el a napjaink feltűdösaitól, akik azzal akarják magukat kulturáltaknak, haladottaknak bizonyítani, hogy vallási különbséget affektálnak és oldalba rugják azt a felekezetet, amelyben születtek és amely legtöbbször nagyra nevelte őket. Hogy a debreczeni zsidóság oly nagy lépéseket tett a haladás minden terén és hogy a város keresztyén lakossága körében becsült helyet foglalt el, az első sorban dr. Popper Alajosnak és a felekezetet hozzá hasonló hűséggel szolgáló zsidó polgártársaknak köszönhető.

Lelkének összhangját és ebből folyó bölcsességét sokan bámultuk és irigyeltük, de még többen a boldogságát. A bölcsesség csak félboldogság, amelyet teljessé csupán a baráti és családi környezet szerencsés alakulása tehet. Dr. Popper Alajost a gondviselés megjutalmazta becsülő barátokkal, megáldotta hozzá méltó élettárral, szeretetben és tiszteletben versenyző gyermekekkel és más családtagokkal. A megértő barátokat bizonyára elméjének fénye, annyi oldalról kicsiszolt szelleme vonzotta körébe, amelyhez valami megmagyarázhatatlan kedvesség, valami veleszületett nyájasság is járult.

Még bizonyosabb, hogy családi körét a boldogság otthonává a szívéből kiáradó szeretet és jóság avatta. Annak az elmfénynek oly nagy volt a centripetális ereje, hogy a vér és házasság szerint összetartozó, de mégis önálló családoknak egész sorát maga körül tudta forgatni; ennek a jóságos szeretetnek olyan messzire hatott a kisugárzó heve, hogy egymásután következő ivadékokat, gyermekeket, unokákat és dédunokákat nemzedékeik föl tudta melegíteni és a közbeneső közegeket sem hagyta érintetlenül.

Nem válhatok meg dr. Popper Alajosnak nemes arcától, értelmet sugárzó homlokától, jóságosan csilámló szemétől, hogy két tanúságot ne vonjak le magamra nézve, melyeket talán mások is figyelemre méltathatnak.

Amíg ilyen fenkölt gondolkozású, emberszerető, bölcs és boldog emberek járnak itt közöttünk, addig nem engedem át különben is optimistának született lelkemet a kétségek, a pesszimista világnézet prédájának.

Amíg a magyar liberalizmus, az Eötvös József demokrata, a Deák Ferenc politikai, a Horváth Boldizsár jogi szabadelvűsége olyan megértő, olyan türelmes, olyan becsületesen hazafias és olyan társadalmilag áldásos munkásságu egyéniségeket terem, aminő dr. Popper Alajos volt, addig nem szünök meg magasztalni a magyar szabadelvűségnek XIX. szá-

zadi dicső korszakát és e korszak magasztos eszméitől nem lánitorodom el semmiféle divatos áramlatok kedvéért sem.

Dr. Kardos Albert.

AZ ÉJSZAKA LEÁNYA.

A Debreczeni Szemle számára írta: FARKAS IMRE.

*Nappal szomorú, szárnyaszegett
Szeme a kék, a világos,
Nappal fénytelen, nappal álmos
És beesett —
Nappal szomorú, szárnyaszegett.*

*Ideges alakján fekete kendő
És csak lóg a ruha rajta;
Cserepes, száraz, vágynak se kellő
Az ajka —
Ideges alakján fekete kendő.*

*Nappal fázva gubbaszkodik össze
És ponyvaregényeket olvas.
Eszik immel-ámmal, civakodik közbe
És borzas —
Nappal fázva gubbaszkodik össze.*

*Nappal közönyös, goromba, fáradt,
Rongy közt vonul meg a keble,
Ám kékes szemében kelnek a vágyak —
Már jön az este,
A fenyés, a fehér, a sugaras este!*

*Alakja kinyulik. Szeme tüztől
Az éj sejtelve visszaadja —
Ajakai nedvesek, forrók, üdék
— S tovaragadja
A fenyés, a fehér, a sugaras este!*

*— — — Fáradt emberek és szomorúak
Esti boruláshoz pihenni térnek.
Mögöttük zene szól, lángok gyúlnak — — —
És megy velük szembe, során az útnak
Ő, lánya az éjnek, lánya a kéjnek.*

Egy rab története.

A Debreczeni Szemle számára írta: Lengyel Menyhért.

Néha, emlékezések óráiban, magános bolyongásaim közepette, vagy amikor egyedül ülök a szobámban, melyet az alkonyat borít be kedves homályával, csodálatos elevelességgel támad fel előttem a multam egy-egy részlete. Először csak valami jelentéktelen epizód vagy a tárgy a megindítója az emlékezés áradatának, egy utcarészlet valamelyik vidéki kisvárosból, egy esős délután, egy szoba, egy kedves csengésű hang, — de e kicsi magból nagy gyorsasággal bontakozik ki az örökre homályba sülyedt idő minden apró részlete, újra látom az akkori környezetemet, eszembe jutnak a cselekedeteim, a hevüléseim, a régi vágyaim, az álmaim és az akkori barátaim.

Mert nagy barátságot tartó ember voltam. Mindig volt valakim, aki egészen közel állott a szívemhez, akivel minden szabadidőmet együtt töltöttem, kölcsönösen feltárva egymásnak a szíveinket, a titkainkat, legbensőbb gondolatainkat. A férfias,

ragaszkodó barátság megható és meleg érzéseivel van tele az egész multam.

Hová tűnt az a néhány derék, jó és lelkes fiu, akikről — azt hittem — sohasem fogok elszakadni? Elsodorta őket mellőlem az élet forrataga, olyan szilaj erővel szórta szét őket a világba, hogy nagy ritkán akadok össze valamelyikkel. S oly véghetetlenül különösek ezek a találkozások. Az újra elém kerülő emberek már nem az én régi barátaim többé, külön világban élünk, mások a törekvéseink, nincs többé egy gondolatunk. Szinte idegenül nézek rájuk, — hogy lehetséges az, hogy az élet ennyire kiforgasson valakit a régi mivoltából, — milyen másoknak ismertem én ezeket az embereket! Akkor órák hosszúáig patakozott belőlünk a beszéd, most alig tudunk néhány közömbös szót váltani. Megállunk egy percre egymás mellett és sietünk tovább, nagy csalódás érzetével.

A minap a vasuti váróteremben akadtam össze egy ilyen régi barátommal. A kövérkés, pápaszemes emberkében alig ismertem rá az én ifjúkori pajtásomra. Pedig ez különösen kedves cimborám volt, rajongó, fellegek közt járó, lobogó, vad és szertelen ifju — és ime, milyen nyugodt, békés, kövérkés emberré higgadt.

Persze tapogatódzva, lassan indult a beszéd, jelenlegi állapotunkról, családi körülményeinkről esett szó. Megkérdeztem, mit csinál, mivel foglalkozik.

— Én már tizenöt esztendeje vagyok hivatalban, mindig ugyanazon a helyen, — mondta vidáman.

Megütődve néztem rá. Sohasem hittem volna, hogy ebből a vándorlási ösztönökkel s örökös nyughatatlansággal megvert emberből egy helyen ülő, jámbor hivatalnok lehessen.

— Csodálkozol rajta, ugy-e, — mondta, — néha magam is furcsállom a dolgot, nem így indultam, de most már egészen rendén valónak találom az ügyet. Pedig a kezdet igazán keserves volt.

Nyomorúságos családi körülményeim kényszerítettek hivatalba lépésre. Az egész nagy családom, öreg szüleim eltartásáról volt szó, bucsut kellett hát mondanom minden merész, ifju álomnak, a szabad, változatos és küzdelmes életnek, rögtön kellett a kenyér, hát beléptem a bíruba azzal a hátsó gondolattal, hogy a legelső alkalommal, körülményeim első kedvező alakulásával ugyis ott hagyom. Hiszen tudod, mennyire imádtam mindig a szabadságot és a függetlenséget.

De ez a kedvező alkalom csak nem akart elérkezni s nekem húzni kellett az igát szakadatlanul. Barátom, el nem képzelheted, mekkora lelki kinnal volt ez összekötve. Minden reggel olyan érzéssel léptem át a hivatal küszöbét, mintha a vágóhidra mennék. S hogy gyűlöltem a dohos hivatali szobákat s mennyire utálom ott az embereket, különösen a főnökeimet! Kicsinyes és ostoba embereknek tartottam őket, barmoknak, akik nem emberhez méltó életet élnek, abszolút érdektelen munkával töltve az idejüket. S amilyen kicsik és ostobák a maguk emberi mivoltukban, olyan fenhéjázók s parancsolgatni szeretők az alantasaikkal szemben. Hogy vigyáznak a hivatalos órák pontos betartására s milyen különös súlyt helyeznek egészen komikus kicsiségekre, az elintézett akták szakszerű összehajtogatására s más ilyen bolondságra. Akkortájt minduntalan valami gyerekes komplotton törtem a fejemet. Ha majd elérkezik az idő, mikor szabadulnom lehet, — gondoltam magamban, — bemegyek a főnökömhöz s

arculvágom, halvány viszonzásául a szekatúráinak. Vagy egy nagyot köpök a szoba kellős közepére s gorombán, parasztosan megmondom nekik a véleményemet, — aztán megyek, megyek vissza az uj, a szabad életbe.

Az idő mult és én még mindig fogva maradtam. Rabnak éreztem magamat, gályarabnak, aki oda van láncolva a gályához s huznia kell a gyűlölt igát. Ha egy-egy szabad percem volt, lopva az ablakhoz mentem s kitekintettem a szabad világba. Aranyos napsugár ragyogott odakint, szabad és boldog emberek sétálgattak az utcán s nekem a sirás fojtogatta a torkomat.

Érdemes ezért élni? — gondoltam keserű kétségbeeséssel, — erre való, ezért rendeltetett ez a színes, szép és gyönyörű élet, hogy én ilyen rabságban töltsöm? S az a piszok munka, amit végezni kell, amihez semmi közöm, amit utálok! Nagy önmegtartóztatásomba került, hogy dühöngésbe ne törjek ki, mert olykor az a heves vágyam támadt, hogy apró darabokra szakítsak szét minden nevetséges hivatalos irka-firkát. Azt gondoltam, velem valami szörnyű igazságtalanság történik, mert más a rendeltetésem s olyan munkától vonnak el, amihe belefeleltethetném a lelkem minden érzését.

Később egy kicsit javult az állapotom. Tudod, a megszokás nagy hatalom, meg azután a hivatalnoki rangsorban is emelkedtem, nagyobb fizetést kaptam s ez egy kissé lecsillapított. Legalább megfizetnek a nyomorultak, ha már kiárendálták a testemet, a lelkemet — gondoltam — s ebbe egy kicsit megfogódtam. De még mindig nem volt a munkámmal semmi lelki közösségem.

Aztán multak az évek s én mindjobban beletnyugodtam a sorsomba. Most már a társaim kezdtek érdekelni s nagy és meglepő felfedezéseim voltak. Én a külvilágban sok komisszágot tapasztaltam, a magamfajta szertelen ifju emberek s a művész ismerőseim olykor nagy becstelenségeket követtek el velem szemben, kegyetlenkedéseket és legázolásokat, amikre csak a különben finom lelkű, szensibilis emberek képesek olyanokkal szemben, akikre valami egészen csekély okból megharagusznak. S ezzel szemben azt láttam, hogy ott a hivatalban csupa naiv, jóhiszemű s jóra való ember ül. Igaz, hogy épen az együgyűségükből fakad ez az erényük s a főnökeiktől való örökös rettegés vonta el bennük a bátorságot, hogy valami hallatlan komisszágot képesek legyenek elkövetni, — de rájöttem, hogy az együgyűség, gyámoltalanság s félelem a legszebb emberi érzések között foglalhatnak helyet.

Ujabb stációja volt az életemnek, mikor beláttam, hogy azok a kegyetlenkedő s kicsinyes főnökök sem olyan borzasztó emberek, mint amilyeneknek én gyerekekéssel képzeltem. A pattogásuk és műharagjuk, meg a mosolyra készítő tekintélytartási erőlködésük mögött néha jó érzés lappang, — rajtam sok nehéz s keserves helyzetben segítettek, és mikor már kinőttem a gyakornoki s kishivatalnoki sorból, a velük való érintkezés is átfarmálódott, — embe-ribb lett.

Nem akarom azt a furcsa és hihetetlen átváltozást, amin keresztülmentem, hosszasan ecse- telní, hát csak röviden jelzem, hogy az utolsó stáció az volt, mikor érdeklődni kezdtem a munkám iránt. Mikor rájöttem, hogy a közönséges és szürke aktákhoz emberi munka s törekvés ezer finom szála fűződik. És hogy — eredményeket lehet elérni, sikereket lehet kicsikarni, ha bizonyos munkákat jól és alaposan

végzünk el. Szenvedélyesen kezdtem érdeklődni a munkám iránt s ekkor felszabadult minden más irányban lekötve tartott energiám, s én vad vággyal s minden képességgemmel rávettem magam a dologra. Persze, hogy ennek folytán gyorsan emelkedtem és most már a sorsom meg volt pecsételve, ott ragadtam örökre a gályán, de legalább mint első kormányos.

Már három esztendeje nem vettem ki a szabadságomat, az idén végre is szegényelni kezdtem a dolgot, tudtam, hogy a fiatal hivatalnoki kar a lelke mélyén roppant megvet azért a hallatlan „stréberségért”, hogy minden időmet a hivatalban töltöm, — hát most végre mégis eljöttem hazulról egy hónapra. Egy hete vagyok Pesten és látod, nem bírom ki tovább. Nem tudok aludni, izgat, hogy mi történhetik az irodában s egyes fontosabb ügyek a távollétem alatt milyen stádiumba kerülnek. Valósággal betegek vagyok ennek az izgalomnak, elhatároztam tehát, hogy a még hátralevő három hetet elengedem s visszatérek a hivatalba. Már alig várom, hogy ott legyek újból. — De már csengetnek is az induláshoz, — no, az Isten megáldjon.

Kezet fogtunk és ő boldog izgalommal rohant a perronra. Utána néztem és hirtelen arra a rabra gondoltam, aki életfogytiglani fogságában pókokat és egereket szelidít, ebben találja a gyönyörűségét s végül azt hiszi, hogy ez az élete célja. Talán neki van igaza, — talán nincs is más célja ennek a furcsa és rejtélyes emberi életnek.

A „Zion” művészestélye.

A Debreczeni Szemle számára írta: DRUMÁR JÁNOS:

A nagygényű fővárosi Lipótvárost tükrözték január 27-én a debreceni Royalnak szorongásig megtelt falai, mely alig volt képes magába fogadni a plutokratia képviselőit. Azaz, hogy nem is volt képes. Az urak nagyobb része kiszorult a tereméből s a bejárat előtt székekből rögtönzött tribünökről vetette sóvárgó tekintetét a színpadra, avagy pedig a falakhoz lapulva, elszánt karyatidok gyanánt hordta vállain az önfeláldozás terhét, átengedvén az ülőhelyeket a hölgyeknek, akik üde tavaszt varázsoltak a 40 fokos melegtől izzó terembe.

De nemcsak külső allűrjeiben mutatta az estély fővárosi rivalisának képét, de érdemileg is, amennyiben követte mintaképének azt a traditionalis szokását, mely szerint ily alkalmakkor egy-egy csodagyermekkel ajándékozza meg a világot.

A kis *Rubinstein* Elzának szölkak az első tapsok, akit *Rubinstein*né, a mama kísért a zongorán, nőies discretioval és művészi készülséggel. Elragadó volt a kilenc éves apróság, aki nem verejtékezve, küzködve játszott a memoriából *Dancla Serenatáját*, hanem érett önérzettel, majdnem fölényesen nézett reánk, mikor magához szoritotta az immár bizalmasává vált háromnegyedes hegedűjét és elmélyedten saját játékában váltotta ki a tág harmoniákat a hurokról.

A szellemi gourmanderának étvágyát *Simonovits Rózsika* és *Vajda Ilonka* kedves csevegése költötte fel, akik egy bájos párbeszéd keretében léptek fel s oly közvetlenséget hoztak magukkal, amivel egyszerre elektrilizáltak a hangulatot. Vigasztalhatatlan vagyok, hogy meg sem kísérlem méltatni ábrázoló művészetüket; de hiába is tenném, mert még mindig adós maradnék azzal a benyomással, melyet a két

fiatal hölgy elbájoló megjelenése, rutinja és színpadra való rátermettsége gerjesztett. Hadd szóljanak helyettem a virágok, melyek özönével hullottak reájuk.

Ebbe a szép keretbe méltán illeszkedett bele *Boros Annának*, a zenekonservatorium keresett tanárnőjének zongorajátéka. A bimbózó leányálmoknak egész költészetét belevitte a *Souvenir de Vienne* káprázatos hangviharába, mely oly észrevétlenül siklott elő ujjai alól, mint amily észrevétlenül ragadja meg emlékezetünket a visszavágyódás és képeket képekre halmozva, kirajzoljuk magunknak az elmúlt kedves percek, de még elevebben, még lüktetőbben, mint azok valaha is lélegzettek.

Másodszori megjelenésével *Mandel Irén* oldalán jelent meg, aki csodásan kellemes organumával adott elő több dalt a romantikus irodalom mezejéről. Ezek között különösen a *Thomas-féle Mignonba* fektetett választékos ízlést és helyes árnyalást. A *Mandel Irén* sikere igazi művészi sikert.

Kassai Károlynak néhány kupléja után a *Boldog Házasélet* következett. Ennek hősnője is *Simonovits Rózsika* volt, egy cselédmizériákkal sujtott feleség szerepében. Vele együtt *Freund Böske* is szép szerephez jutott, egy, a jövőben bő sikerrel kiaknázható ájulasi jelenet révén. Nagyon kedves volt *Vajda Ilonka*, a szakácsnő és *Péterfi Erzsike*, a szobaleány kostümjében; ügyesen vallott szerelmet *Lederer Ferenc*, de ez nem is csoda, hisz *Freund Erzsike* előtt térdelt.

LEFELE.

A Debreczeni Szemle számára írta: SZALAY FRUZINA.

Ó jól tudom,
Ilyen hatalmas az időnek!
És alkonytájában már minden úton
Az árnyak nőnek!

S mely levezet,
Le az oromról a hegyaljba,
Minden lépésnél az út nehezebb
S több köd takarja.

Tán odafenn,
Mig rózsafényben a hegy orma,
Mi csak meggyünk a ködben csendesen
És vánszorogva.

Bánki.

A Debreczeni Szemle számára írta: KRUDY GYULA.

Ezelőtt tiz-tizenöt esztendővel, — amikor még több pénz volt az országban, illetőleg a gazdasági viszonyok olyanok voltak, hogy mindenkinek lehetett pénze, ha akarta — abból is meg lehetett élni, hogy az ember a *Korona* kávéház ablakába ült. Abba az ablakba, amely a *Váczi-utcára* nyílt és nem csinált egyebet, mint ült, ült, a jószerecsét várva. A jószerecsé nem is soká váratott magára. Megjelent az egy-egy jókedvű cimborá vagy vidéki atyafi alakjában. A jószerecsé megzörgette az ablakot:

— Gyere ebédelni, — mondta dölben.
— Menjünk vacsorázni, — kiáltotta este.

Sokan voltak akkor a főváros aranyifjúságában, akik így ettek, nem törődve a holnappal. A bolondnak való a munka, okos emberé a szerencse. Ha minden

kötél szakad, legutolsó menedéke ott van a házasság. A sok vidéki pajtás, cimbora az esztendő minden időszakában megjelent a Váczi-utcában. És a jó vidékiek az volt a tulajdonsága, hogy soha sem jött üres kézzel. Amikor otthon bepakolta a pénzét a nagy bugyellárisba, megcsinálta előre a költségvetést: ennyi pénzt elkártyázunk, ennyit elmulatunk, ennyit virágokra költünk, — ezt a százast pedig Bánki Jancsinak adjuk.

Ki volt az a Bánki Jancsi? Talán bizony valami ördöngös cigány, aki emigy megadóztatja a vidékieket? Vagy valami egyéb művésze volt Bánki Jancsinak, amelyet rajta kívül senki sem értett? Hát volt, volt Bánkinak egy igen nagy művésze. Az pedig volt, hogyan lehet munka nélkül urasan, gondtalanul megélni. Született életművész volt, aki pompás étvággal látott neki az életnek. Mindent megevett maga körül, még többet ivott. Széles válla volt és fekete bajusza. Hangja öblös, ökle kemény. A jókedve sohase volt olyan messzire, hogy szép szóért haza nem jött volna. Tehát Bánki Jancsinak asztaladóízetői a Pestre ránduló vidékiek. Bánki a pártfogása alá vette őket és elvitte mulatni olyan helyekre, olyan társaságba, hogy a jó vidékiek kétfelé állott a füle. Jancsit mindenütt ismerték, mindenütt szerették. Ő tudott mulatni éjjel-nappal, neki nem volt zárórája a mulatóhelyeknek, a cigányok el nem álmosodtak, borok, sörök ki nem fogytak. Néha négy napig tombolt Bánki Jancsi jókedve, négy nap és négy éjjel, amig mindenki kidőlt mellőle. És amikor egyedül maradt, elindult keresni kompániát. Most már ő volt a gazda, — ameddig a százashól tartott, amit adóban behajtott. És csak akkor került haza, amikor az utolsó rézgarasa is elfogyott. Mert egyebekben nem szerette a pénzt.

Harmadnap jól kipihenve magát, ismét elfoglalta helyét a Váczi-utcai ablaknál és a jószerencsét várta.

Ilyenformán lett Bánki Jancsi negyvenesztendő, cimbora volt az egész ország, a régi adóízetők meghaltak, de olyik a végredeletében hagyta meg a fiának, hogy a százast Bánkinak kiadni el ne mualassza. A régi cimborák, akik együtt tétlenkedtek véle a Koronában, a Váczi-utcában, a jószerencsét várván, megöregedtek, megházasodtak, vagy még rosszabbat tettek, elmentek arra a helyre, ahol azontul már mindig csak jók lesznek és soha házon kívül nem töltik az éjszakát. Bánki Jancsi, amikor észrevette magát, vadonatúj ábrázatot látott mindenfelé maga körül; kamasz-jogászok kergették a labdát a zöld asztalon; az ablakon pedig csupán hében-korban kopogtatott be egy-egy régi világbeli cimbora:

— Jancsi, gyere ebédelni.

Ha erre vár Jancsi, bizony többször marad vala ebéd nélkül, mint ebédel. Esténként se rohanták meg olyan mértékben a jó vidékiek — mint azelőtt — hogy rejtőzni kellett volna előlük. A jó vidéket általában csupán egy-egy tönkrement ur képviselte, aki hivatal után szaglászva, elvetődött a nagy befolyású és tekintélyes Jancsihoz is, az ország első korhelyéhez, akit apjától, nagyapjától, vagy egyéb atyafiától magasztalni hallott. Odahaza, a falusi bubos kemencék és kandallók körül, idővel valóságos hősi kaland lett a pesti mulatságból, amint a szomszédoknak, atyafiaknak számtalanszor elmondattott. Mindig újabb és újabb toldásokkal látta el a falusi fantázia, — mert hiszen a fantázia falun sem pihen — mire az unokához ér a történet, Bánki Jancsiból legalább is akkora ember lesz, mint Toldi Miklós volt. A vadszólós

ambitusokról — ahol ugyan még voltak ilyenek — az ősz öreg emberek ilyenformán eresztették utnak a szerencsét próbáló fiukat:

— Csak menj egyenesen Bánki Jánoshoz, fiam, ott szokott ülni a Korona második ablakában. Aztán mondd meg, ki fia vagy. Jancsi bizonyosan gondoskodik rólad addig, amig betesz valami hivatalba. Megérdemli ezt Jancsitól az apád. Hacsak kamat fejében is azért a sok százasért, meg pezsgős vacsoráért... He, Jancsi, Jancsi!

Az új generáció, amely a falvak és tanyák világából a fővárosba özönlött, hogy itt megélhetést, boldogulást keressen, a koronabeli Bánki Jánost egytől-egyig ismerte. Jancsi volt a fővárosi romlottság, könynyelműség, svihákság megtestesítője az ő szemükben. Jancsi volt az, aki kártyajátékban elnyerte apjuk vagyonszáját. Ugyancsak Jancsi vitte őket azon helyekre, ahol szép szóval, mosolygással, meleg öleléssel kimuzsikálják még a csizmába rejtett bankókat is. Az anyák és feleségek otthon annyit imádkoztak Bánki Jancsi ellen, amennyit ez a nagy ellenség megérdemelt, végül még maguk, az öregek is, a kalandok, hőstettek egykori hősei megrázták a fejüket:

— Nem, ez még sem való egészen, amit Bánki csinál!

S míg Jancsi nyugodtan, régen elfelejtve a mulat, el a zajos éjszakák ismeretségét, töltötte napjait a Korona második ablakánál, lassan-lassan ő lett a mumus, akivel a nyelveskedő házastársakat a távoli falucskákban ijesztgették:

— Hallgass, asszony, mert felkerekedem és elmegyek Bánkihoz — mondották. És az asszonyok jobbnak látták elhallgatni. Azt már még sem akarták, hogy szentéletű uruk a rettenetes Bánki hatalmába kerüljön. Elég volt a szörnyű embernek a nevét kimondani, hogy helyreálljon a házi-béke. Sőt még maguk az öreg urak is — a kalandok egykori hősei — megremegtek Bánki nevének említésére.

— Az a Bánki mégis csak tulzásba viszi a dolgot — dörmögték.

Ha valakire rájött a mulatási kedv, ha virradtig devernýázott a cigányokkal, nyomban megállapították róla:

— Olyan lesz, mint Bánki, ország korhelye.

Ha a bokron kívül a szép leányt is szerette valaki, ha a megyei székhelyen a színpadon érőtlen tapsolt a primadonnának, mint illet, ha kendőkkel ajándékozta meg a falusi lányokat, a vélemény nem soká késett:

— Bánki tanítványa. Meglássátok, olyan lesz, mint Bánki János.

A Korona második ablaka csak sátoros-ünnepeken zörrent meg, hogy ebédelni, vacsorázni hívják a régi cimborát, az adók teljesen elmaradtak és reggelenként hiába böngészte végig Bánki barátunk az idegenek névsorát az újságban. Hajdanában egy-egy reggeli olvasmányból kitellett a szabó, a mosóné, a kalapos... Ma bezzeg gyanakodva kell fogadni minden ismerős nevet az idegenek lajstromában.

— Hátha az is direkt azért jött Pestre, hogy bevasalja rajtam az apja száz forintját?... gondolta gyanakodva Bánki, mióta az utóbbi időben előfordult, hogy a legjobbnak ígérkező falusiakból hirtelen mérges hitelezők lettek, akik huszesztendő kölcsönöket, adókat követeltek. Nem is nagyon merészelt elindulni a falusiak nyomába és ha felkeresték is, gyakran próbálta eltagadni magát.

— Bánki János, — mondta egy komondor külsejű falusi ifjunak, aki azzal a célzattal jött fel falujá-

ból a fővárosba, hogy a drága fogadó helyett, nagybácsija barátjánál, Bánkinál fog megszállani — az az ur már régen meghalt. El is temették. Ott voltam a temetésén.

Máskor egy zöldköpenyeges, ráncosszoknyás, őszbevegyült haju vidéki asszonyság csapott rá Bánki Jánosra a kávéházban:

— Én Rézmály Ferencné vagyok — mondta szigorúan és olyan elszánt tekintettel, amely azt sejtette, hogy akkor se valami nagyon csodálkozna, ha Bánki János elájulna.

Bánki szótlanul bókolt a régimódi asszonyság felé:

— Miben lehetek szolgálatára?

— Furcsa, még kérde — méltatlankodott az asszony. — Az uramért jöttem... Vagy talán azt mondta az a gazember, hogy özvegy ember?

— Rézmály... — mormogta Bánki elgondolkozva. — Ugyebár, egy kis kopasz, vörös emberke...

— Inkább fehér, mint vörös.

— Lehet... Tizenöt év előtt láttam.

Az asszonyság ezt sehogy se akarta elhinni. Neki biztos tudomása van arról, hogy Bánki Jancsi az urának a legjobb barátja. Legalább is, ha az urának odahaza Csompolyon jókedve volt, vagy felöntött a garatra, mindig így szólt:

— A híres Bánkival szeretnék még egyszer poharat koccintani.

Bizonyos tehát, hogy midőn Rézmály eltűnt hazulról, Bánki Jánoshoz jött. Ők szegény emberek, otthon sok a gyerek, adja tehát vissza. Bánki János az urát...

Hiába védekezett Bánki: az asszonyt nem lehetett meggyőzni.

— Itt kell lenni az uramnak, bizonyosan tudom — sziszegte.

— Helyes, keressük meg — ajánlkozott Bánki; magában azt gondolta, hogy a szemébe néz annak az embernek, aki őt eláztatta.

Bánki nem ismerte az új Budapestet, amely körülötte felépült. De így is, mire estére hajlott az idő, egy budai korcsmában nyakon csipte Rézmály Ferencet. Kintornásokkal és fiákeres-kocsissal mulatott ott Rézmály uram és folyton azt kérdezgette:

— Hol az öreg Svetzki Pista?...

Persze, erre senki sem tudott neki felelni, csak Bánki János, amikor a felesége kíséretében megjelent:

— Az öreg Svetzky István harmadéve meghalt. Az ur pedig, ha mulatni jön még egyszer Pestre, legyen szives, ne áztasson el engem... Én vagyok Bánki János.

— Bocsánat, ezer bocsánat, Bánki ur, — dörögte Rézmály ur — azt hittem, jobban fog imponálni a feleségemnek a dolog.

A zöld krispines asszonyság ezalatt eltávolította a táncoló fiákerest és daloló verklit.

— Most pedig jöjjön velünk Bánki ur, — mondta — nehogy elszökjön utközben férjem...

Mit tehetett Bánki Bancesi? Felcsapott rendőrnek öreg korára: vitte Rézmály urat vissza a vasut-hoz.

A munkás és a nagy ur között csak az a különbség, hogy míg az elsőnek a keze kemény és a szive lágy, addig a másodiknak szive kemény és a keze lágy.

*

Rövid életben vannak a hosszú szenvedések.

ÉNEK.

A Debreczeni Szemle számára írta: KISS MENYHÉRT.

Álom, te gonosz, szamosparti álom,
Hagyj engem a nagy ködbe bele válnom,
Ne hívj, ne kísérs, Valpurgis-éjnek árnya,
Fáradt a lelkem szárnya.

Átokban fogant az a szerelem,
Örök éjszaka borong szivemen,
A várt, szép királyfi Göncölszekerén,
Nem én vagyok, nem én.

A csillagoknak írása betel,
Lelkem sebével én elmegyek, el;
Száll a Gringorie-sorsból az utolsó:
Szép, hófehér koporsó...

A világbéke felé.

A monakói fededelemnek az idén sok baja volt Franciaországgal. Már háborúról is beszéltek, de a hírek megcáfolásául a fededelem meglevő hadseregét is felosztatta.

Fejedelem: Kamarás ur, mára berendeltem az egész hadsereget kihallgatásra. — Nézze meg, kirukkolt-e már?

Kamarás: (Kimegy. — Bejön.) Itt van az udvaron.

Fejedelem: Öltözzünk hadi diszbe! (Felteszi a parókáját.) Így, ni! — Kamarás ur, menjen ki és vezényelje a szokásos tisztelgést.

(Kamarás kivonul az erkélyre. — A bőrpofájú ezredes egymagában, de feszesen áll az udvar közepén. — Kamarás vezénnyel: Állj! Vigyázz! Tüzelj! — A bőrpofájú ezredes felfújja a képét, ráüt a bal öklével: Pukk!)

Fejedelem: Köszönöm az ovációt. Örömmel jöttem ide. Nagyon meg vagyok elégedve. Mind itt vannak?

A bőrpofájú ezredes: Igenis, mind eljöttem.

Fejedelem: Hát a többi?

A bőrpofájú ezredes: Volt — nincs! Ezelőtt négy évvel felosztattuk a lovastengerész kapitányt. ezelőtt három évvel a finác ellentengernagyot, két évvel ezelőtt a hegyi buvár őrnagyot, tavaly pedig a pék vezérkari főnököt. — Kellett a pénz, rosszul hajtott a makaó.

Fejedelem: Hát a legénység?

A bőrpofájú ezredes: Hehehe! Micsoda szellem!... Ezelőtt tíz évvel — igaz volt — egy darab legénységünk. A San-Marinói köztársaság kölcsönözte ide, de nem lehetett használni. Mindennap beugrott, s keresztbe feküdt a fejedelemségen. Nem lehetett tőle közlekedni.

Fejedelem: Persze! persze! — kedves ezredes! (pózba vágja magát) Midőn a hadseregemet, illetve önt felosztatom, egyrészt az egyetemes világbéke szent eszméje lebeg előttem, másrészt rosszul megy a bank. Tehát (csendes búval) kurucok, jó éjszakát! Ezredes, oszoljon fel!

(A bőrpofájú ezredes feloszlik.)

Fejedelem: Világbéke, derül már hajnalod!...

Ha tudnám, hogy a mennyei jövő élet ennek a mostani nyomornak lesz a folytatása: lemondanék az üdvösségről.

A HÉT ESEMÉNYEI.

× **A zsidók története** olyag téma, amit sohasem fognak tudni kimeríteni. Ha majd egyszer, a phalansterek idején, a fajok és nemzetek elmúlt létezése olyan lezárt kritikai tantárgy lenne is, mint amilyen Arany „Toldi”-ja lett a Lehr Albert kezében, akkor is megmaradnának ennek a csodás örökmozgó históriának a rejtett, évezredek mélyén alvó új érdekességei. És sohasem tudjuk, hogy ki is hivatott egy-egy ilyen ismeretlen nagyszerűség exhumálására. Néha egy falusi rabbinus. Néha Ady Endre. A zsidóság tudja ezt s mindig reménykedve gondol egy-egy újabb keletű „A zsidók történeté”-re. Aki tehát a világtörténelemnek s a fajok történetének ezt az ezeregyéjszakáját meséli a pódiumon, az mindig jól számítt. Jól számított *Király Pál* is, aki a technika legnépszerűbb játékszerszámát, a kinematográfiát vette társul ehhez az ezerszinű és ezerekben meg nem mérhető hosszú témához. A Bika diszterme veszedelmesebben régóta telt meg, mint ezen az estén, rengeteg szem pillantása feszítette a vásznat s a fülek mohón itták a *Király* ur felolvasását. És a szemek kimerültek a sok rezgő filmtől és a fülek nem részegedtek meg a *Király Pál* ur frazeológiájától. Rikító bazári színek a vásznon és rikító, vásári színek a szavakban. Hova lett a zsidó mithikus világ keleti bűbája, melegsége, kimondhatatlanul finom szinessége... Hova lett ennek a történetnek az oroszán ereje, hova a bája és mélyhangú, zengő muzsikája... Ehez a vállalkozáshoz nem elég az üzletember. Ide a szivember, a differenciált lélek finom ereje is kell. Kétségtelen, hogy Hock János „Jézus” című Urániadarabja adta az impulzust a *Király Pál* vállalkozásához. De ehhez a sok rossz színnyomat reprodukcióhoz, ezekhez az agyonjárt szott filmekhez egy Hock-féle szöveg is kellene, vagy legalább a Hock Jánosok prédikatori hangja, az a széles skálájú recitátor, ami pótolta volna az elmaradt katonazenéért is.

*

+ **Női kiszolgálás a vendéglőkben.** Debreczen város közgyűlésének legutóbbi határozatai közt van az, amellyel a női kiszolgálást vendéglőkben, kávéházakban megengedi. A feministák tapsolhatnak e liberális (! ?) határozathoz és dicsímnuszokat zenghetnek a megújuló korszellem megnyilatkozásához. Csakhogy egy kis baj leszen eme korszellemi megnyilatkozás erkölcsi háttere mögött. Mert nagyon szép a jogegyenlőség nemi különbség nélkül a vendéglői kiszolgálásban, csakhogy ezt a kiszolgálást félre találják magyarázni és pedig szintén nemi különbség nélkül. Tehát a himnemű emberiség (a kiszolgálható) és a nőnemű emberiség (a kiszolgáló) egyaránt. Akkor azután a rendőrfőkapitány ur felállíthatja a maga distinkcióját. És elhisszük, hogy a visszaéléseket meg is torolja, ha azokról a visszaélésekről tudomást szerez. De ezek azok a természetű visszaélések, amelyekről kilencvenkilenc százalékban nem lehet a rendőrfőkapitányoknak tudomást és amelyekhez nem tudnak tanukat szerezni s amelyekben, ha a hiba megesis, — mint a Konti operetben dalolják, — a korrektúra nem segít. Hogy a tanult pincéri kar proletárjainak száma is szaporodni fog a pincérnők szaporodása (olyik majd maga is szaporodik) mellett, az bizonyos.

× **Dramák.** Igazi drámák, az élet fájáról leszakítottak vonultak el előttünk e héten is. A sok szürke dráma közt ott szintelenkedik a Szilágyi Erzsébet is aki éppen úgy, — mint Szilágyi Örsébet nagynevű névrokona, — levelét megirta, mielőtt öngyilkos lett volna... De ha nem írta volna meg, akkor is kiderült volna minden bűne (?) a boncolásnál. Mert, hogy Szilágyi Eszter, a 18 éves szép varróleány nemcsak a maga életét oltotta ki, hanem azt is, amely onnan lett volna eljövendő a szíve alól. Nemcsak magát ölte meg, hanem a *szégyenét* is. Mert ami a legfőbb boldogság a nőnek és ami a legtisztetelméletőbb a nőben olyik esetben: az anyaság, az a legnagyobb szomorúságra fakasztó és a legégbekiáltóbb szégyen a másik esetben. De csak az anyának és törvénytelen szülöttjének. Az apa, a csábító, az más. Annak nem kell öngyilkosnak lenni, szégyen se háramolhatik rá, sem a társadalmi felfogás, sem az írott törvények szerint, legfeljebb néminemű költségek elviselésére köteleztetik, ha nem tud két hamis tanut keríteni s ha akad olyan nő, aki át tudja szenvedni egy lelket zaklató, orcapiritó bírósági tárgyalás izgalmait. Ezeknél a Kálvária-kinoknál csoda-e, ha Szilágyi Eszter is jobbnak, üdvösebbnek tartotta a marólugot. A fontolgotó emberi elme pedig elgondolkodik... Valamit mégis csak ki kellene találni. A fészkes fülemile tudja mit. De valamit, vagy a törvénytelen apák, vagy a marólug ellen. De mégis inkább az előbbieket ellen, vagy a szégyen jegyében anyákká váltak — — mellett.

*

(—) **A vig esték** elnevezésükhöz méltóan igazán nem szomorúak. Sőt egyre vigabbak. A közönség nagyon megkedvelte ezeket a tarka műsorú délutáni előadásokat, amelyek manapság már olyan népszerűek Debreczenben, mint például a képeslevelezőlapok, amelyeken Munkácsy Mihály *Jézus a Pilátus előttjéről* kezdve a Belezny Margit portréjára, a gőgös japánvirágtól, a Chrysanthemumtól az árvácskáig mindent megkapunk. Egyfelvonásost, dialógot, operettrészleteket, operaáriát, szavaleletet, kuplét, zongora, hegedű és táncszámot. Igazán szeretnénk olyan embert találni, aki még ki tudna találni olyas dolgot, ami a Vig estéken nem szerepelt volna műsor-számonként. Lám, valaki még a *Boci-boci tarkát* is eljátszotta legutóbb, ezt megelőzőleg pedig valamelyik estén a *Szeretnek szántani-t* paródiázta egyik szín-művésznünk. Persze azért hallottuk ott sokszor a Verdi, Mascagni, Puccini zenéjét is. Szóval a Vig esték műsora nem hiába általános népszerű, mert műsorában mindenki megtalálja a magához illőt, a neki tetszőt s ezért nem lehet a vigestélyekhez jegyet kapni, csak jóval hetekkel előbb s mikor Zilahy Gyula még nem tudott tudni az aznapi színházi előadásra az első másodrendű támlásszéknél sem, Mihalovits Jenő már felhasználta póttámlásszék jegynek felszabdalt születési bizonyítványának beiratlanul maradt hátlapját is. Ezen a héten is volt vig estély sok vigságokkal, énekkel, tánccal, kupléval, zongorával, harsonával, szindarabbal, szavalelettel, műtanrendőri bejárással s a jó ég tudja mi min-dennel.

*

A Debreczeni Első Takarékpénztár 1911. évi üzleti számadásait 802,466 korona 93 fillérrel zárta le, mely eredmény az előző évihez képest megfelelő emelkedést mutat. Az üzletágak kivétel nélkül jelentékeny fejlődésen mentek

át, úgy hogy a múlt évben végrehajtott új kibocsátás és a Közgazdasági Bankkal létesített fuzio folytán ezen intézet saját tőkéivel és üzletköreinek nagyságával a vidéki pénzintézetek legelsői között foglal helyet. Az intézet elnök-vezérigazgatója *Jenyéri Zádor Lajos* kir. tanácsos a mérleget beterjesztette az igazgatóságnak, mely az előterjesztést minden részletében helyben hagyta s a közgyűlésnek az 1—12,000. sz. részvények osztalékául darabonkénti 50 korona kifizetését javasolta.

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

IRODALOM.

Pusztuló világ.

Móricz Pál elbeszélései a hajduföldről.

A Debreczeni Szemle számára írta: KARDOS ALBERT.

Pusztuló világnak nevezi Móricz Pál a maga legújabb kötetét, pedig amiről szól: a magyar népelet, amit elmond: magyar adoma és tréfa, amit elbeszél: a tősgyökeres magyar nyelv, a népi előadásmód, nem fog soha elpusztulni, de nem is szabad elpusztulnia.

Móricz Pál szívből szereti szülőföldjét, a Hajdúságot, de talán még jobban szereti a hajdu városokkal ölelkező Hortobágyot, a legnagyobb magyar pusztát. Ez a szeretet ömlik végig a kötet minden darabjában. Jól ismeri a maga fajtáját, a nánási, bősörményi, dorogi hajdukat, de éppen jól ismeri a Hortobágy népét, a csikósokat, gulyásokat, juhászokat, csárdásokat, pandurokat, akik nagyrészt Debreczen öslakosságából valók, de akik közé sokan verődnek a szomszéd határokról, sőt messzibb tájékról is. Így került oda állatorvosnak Dely Simon Mátyás uram, aki több, mint egy emberöltőig tartotta orvossággal a debreczeni civisek jószágait és tréfával a Hortobágy állandó lakóit, véletlen látogatóit. Ennek a változatos életpályát megfutott, már többször holt hirbe keveredett, de máig is élő mathuzsálemi kora embernek az alakja nagyon megragadta az író képzeletét, valóságos adomakört teremt körülötte, több elbeszélésének a hőségé teszi, afféle parlagi mindentudóvá, pusztai bölcsesé, amilyen a Jókai regényeiben találkozunk. Kár, hogy a szétszórótt vonásokból egységesebben és világosabban nem domborodik ki előttünk Dely Mátyás uram személye.

Különben Jókai emlékezete máskor is föl-fölvetődik lelkünkben a Móricz Pál könyve olvasása közben. Nemcsak azért, mert mióta Jókai megírta a *Sárga rózsát*, a Hortobágyt ezt a klasszikus naivéposztát, azóta Jókai szelleme ott kísért a Hortobágyról szóló minden költői műben, hanem azért, mert Móricz Pálnak is legfőbb gyönyörűsége olyan bravuros dolgokat, virtuskodó tetteket, adomaszerű eseményeket tollára venni, amilyeneknek elbeszélésében Jókai volt és maradt az utólréhatetlen nagy mester. Mikor például *Sós Pista*, a hortobágyi szegény legény a mezőkeresztesi bíró képében megvendégeli Debreczen városának szenátorát és komi-

szárosát, vagy mikor Gombos János juhász-számadó azt fogadja maga mellé bojtárnak, aki a kampós bottal léket tud ütni az ő vaskemény koponyáján, aztán, hogy a pópista Csontos János, a *hortobágyi szent*, annyira haragszik a káromkodásért, hogy juhászpajtásait egy-egy szedte-vedtéért néhány juh ellopásával bünteti: mindezek mintha csak a *Népvilág*-ot folytatnák, mintha csak a *Magyar nábob*-ból kiszakított fejezetek volnának. De *Móricz Pál*-nak elég érdeme, hogy Jókai és Mikszáth után is talál új anyagot és azt a maga módján adja elő.

Ezt az előadásmódot szükséges közelebből megvizsgálni, mert tulajdonképp így fogjuk megtalálni Móricz Pálnak írói egyéniségét. Nem kell nagyon mélyre hatolnunk és azonnal észrevesszük, hogy Móricz Pál, aki a régi idők, a pusztító világ epikusának akarja magát feltüntetni, valójában lírikus, egy természeti leírásokban gyönyörködő lélek, egy érzelmi olvadozásokra hamar kész bús magyar.

Valóban akár a tavasz pompájában tündöklő legelőt írja le, akár a hóviharos szélvész zúgatója a pusztát fölött, mindannyiszor eleven képeket fest, amelyekbe beleolvastja változó érzelmeit. Még inkább kitárja szívét, mikor elmereng egy-egy kivesző népszokáson vagy együtt búsul a mai világba beilleszkedni nem tudó földijével, például a még most is nemes levelében bizó *Máró Miklós*-sal.

Éppen azért Móricz Pál inkább meghat, megindít, néha el is érzékenyít, mint vidámságra derít vagy jó kedvre hangol. Jobban sikerülnek azok az elbeszélései és rajzai, amelyek fölött a pusztulás gyászfátyola leng, mint amelyekbe a tréfa és nevetség tarka pántlikái vannak beleszőve. Az adomázáshoz nem elég fordultatos a szelleme, nem elég könnyed a stílusa.

Általában előadásában is változik a fény és árnyék; nyelve nem egyöntetű, stílusa nem zavaraltan. Meglátszik, hogy Móricz Pál nagy darab földet bejárt a Hajdúságon túl is és hogy sok ideig élt a fővárosnak újságíró világában, ebben a legnemzetközibb társaságban. Nemcsak a debreczen-vidéki nyelvjárást tüzdeli meg szegedi és máshonnan került tájszavakkal (*elkövetkezik*: eljön), hanem a legtősgyökeresebb nép beszédét is összezavarja irodalmi szavakkal, újságbeli kifejezésekkel. Nánási paraszt asszonnyal mondat illet: „Még inkább összecsucsorítottam a számát...: az *örömsikoly* fölzsakított a számát“. A nánási temetőcsőz pedig helyel-közzel úgy beszél, mintha a „*Nyugat*“-ot olvasná; többek között: „Ez egyszerű lelkek előtt is teljes komor fenségében tárul ki a sejtelmes Halálország“. Még a szimbolizáló nagy *H* betűt is kinézte az újságból a csőz *űkigyelme*.

Igen, *űkigyelme*, mert Móricz Pál szereti a nép beszédét még kiejtésében is követni, csak hogy ezt is rendszertelenül. Egyszer: *nemzelsig*, másszor: *jenség*, hol *törvény*, hol: *törviny* ugyanegy ajakról. Apró foltok ezek, de mégis zavarják az élvezetet.

Bizonyos, hogy Móricz Pálban nem közönséges írói tehetség lakozik; minden írásán van valami őseredetiség, valami csiszolatlan zománc. Gazdag nyelvből gyönyörködött leírások kerülnek, áradozó szívéből megható jelenetek fakadnak. Ennek az írófajtának kár volna kipusztulni.

Világkönyvtár.

E cím alatt egy új könyvsorozat indul meg a Révai Testvérek kiadásában. Maga a cím is program-

mot jelent és nagy problémának a megoldását. Régi panasz, hogy a magyar könyvek drágák és hogy ennél fogva a kultur-szükséglettel bíró nagy tömegek előtt el van zárva a lehetőség, hogy jó könyveket olvassanak. Ezt a panaszt óhajtja megszüntetni a Világkönyvtár, amidőn bámulatatosan olcsó kiadásban a legtágabb rétegek számára teszi hozzáférhetővé mindazt, amit az emberi kultúra máig nagyot és maradandót alkotott. A programban, amelyet a Világkönyvtár nyújt, benne vannak a világirodalom legkimagaslóbb alkotásai, csupa oly mű, amelynek korunk műveltsége szempontjából való jelentősége, az emberi kultúra fejlődésére való hatása világszerte el van ismerve.

A Világkönyvtár minden irány és világnézet képviselőit és munkáit egyesíti, anélkül, hogy tudományos könyvtár volna, mert a szó igazi értelmében vett nagyközönséghez fordul. Most jelent meg a gyűjtemény első két kötete: *Bölsche, Az élet fejlődéstörténete*, mely a legizgatóbb emberi témáról szól, arról, hogyan keletkezett az ember, mint született meg az élet a földön és — *Maeterlinck, A szegények kincse*, ez a finom, mély és szellemes filozófiai munka. Ezentul havonta egy mű fog megjelenni a Világkönyvtárban. Legközelebb megjelenő művek: *Carlyle, A francia forradalom*; *Cervantes, Don Quixote*; *Darwin, Egy természettudós utazása a világ körül*; *Dumas, Napoleon élete*; *France, A fehér kövön*; *Kropotkin, Egy orosz forradalmár emlékiratai*; *Lassalle, Munkásprogram*; *Mecsnikov, Optimista világnézet*; *Marx, A filozófia nyomorusága*; *Nietzsche, Korszerűtlen szemlélődések*; *Shaw, Essayk*; *Strindberg, Történelmi miniatűrök*. Továbbá a következők egy-egy főművét igéri a Világkönyvtár: *Bergson, Brandes, Emerson, Haeckel, Huxley, Jaures, Key Ellen, Lamprecht, Le Bon, Lombroso, Lubock, Mill Hohn St. Oppenheimer, Ostwald, Poincaré, Renan, Ruskin, Smiles, Spencer, Sombart, Tolsztoj, Wells.*

Egy-egy vaskos, mintegy 300—400 oldalnyi kötet, rendkívül erős angol vászonkötésben, izléses nyomdai kiállításban 1 korona 90 fillérbe kerül. Oly ár ez, amelyért ily magyar könyv eddig nem volt kapható s amely a szó legszorosabb értelmében ama nagy tömegek viszonyaihoz alkalmazkodik, amelyeknek ezekre a könyvekre szükségük van. Kíváncsú, hogy ezt a nagy koncepciójú vállalkozást, amely a magyar irodalmat az emberi szellem nagy képviselőinek legnagyobbra értékelt munkáival gyarapítja, siker kísérje jelentős kulturális feladatában.

Olcsó Jókai-könyvtár.

(A Révai testvérek kiadásai.)

A nagy mesemondó költő és írófejelem szobra még mindig késik a részvétlenség homályában, de bezeg, az ő páratlanul álló szellemi kincseiből táplálkozik még mindig — és fog is táplálkozni mindehhez — a magyar regény-olvasó közönség.

A Révai Testvérek a legkedvesebb újvízi meglepetésképpen megjelentették olcsó kiadásban Jókai legszebb regényeit, novelláit s 40, 80 stb. filléres füzetekben adták ki a könyvpiacra. Igazi hézagpótló vállalat a Révaiaké, az olcsó Petőfi-kiadások óta aligha fogadta nagyobb örömmel a közönség könyvek megjelenését, mint ezeket a népszerű, olcsó áraihoz képest nagyon szép kiállításban megjelent Jókai-regényeket.

A legújabb sorozat magában foglalja a *Cigánybáró* regényt, az *Apja fia*, *Bálványos vár* c. történelmi

regényeket, a Vén emberek nyara, A feredzse c. hosszabb novellákat. Kaphatók az összes könyvkereskedésben.

— Az ezen rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedűs és Sándor könyvkiadóhivatalában Kossuth-utca 11. szám.

SZINHÁZ.

Laczkfi.

(Drámai dalmű 3 felvonásban, előjátékkal. Irta: dr. Széll Kálmán. A debreczeni színházban előadták február 1-én.)
A Debreczeni Szemle számára írta: **Mártonfalvy György.**

...A nézőtérén hangosan vitatkozó csoportok állnak már az előadás kezdete előtt. Vannak hívei és vannak ellenzői a mai est sikerének.

Szép asszonyok és szép leányok (talán volt paciensei a medikus szerzőnek) gyülekeznek a fényesen kivilágított nézőtérén.

— Nagy dolgot merészel ez a doktor, — szól az egyik ismert helyi szép asszony, — operát ír!! Vajjon ő írta-e?! Talán a felesége szuggerálta neki — szól egy csipős nyelvű helyi notabilitás.

— Hisz ez *incompaktibilis* — így fakadt ki egy másik cinikus vitatkozó, — dr. Széll a tudóvsz bacillusainak szépeivel kacérkodik a laboratóriumában, közben töri a dus hajfürtjeit élénken nélkülöző medikus koponyáját, hogy miképpen találja fel annak szérumát; a vacsora után, az ebédlőben oda ül a zongorához és hajnali 4 óráig zongorázik, komponál és operát ír...

— Egyszóval kettős talentum — szól egy fehér selyem belépőbe burkolt, tüzes szemű, kipirult szép asszony.

Sokan vannak.

A nézőtér szűk sorai tömve ismert helyi kapacitásokkal és várnak valamit, helyeslőleg bólingatnak a komoly emberek, szapulnak és kritizálnak a helyi művészek, hirlapírók és a többi tökéletes és tökéletlen szellemi arisztokraták.

*

Senki sem próféta a saját hazájában! Hát még a magyar zenészerző, aki pláne magyar operát ír.

Sokan próbálkoztak vele; furtak-faragtak, összevissza komponáltak a hivatásos muzsikuskok is, de bizony nagyon kevés eredménnyel.

A magyar opera-zene ugyszólván még bölcsőkorát éli.

A magyar muzsika szívet-lelket éltető melodiája szinte kiapadhatatlan, de ritmikájában és ütemeinek váltakozásában aránylag nagyon szegény.

A magyar zenészerző, ha igazi magyaros muzsikát akar, írni csak páros ($\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ stb.) ütemekben fejezheti ki gondolatait és tekintve egy opera nagy melodia tömegét, igen könnyen ki van téve annak, hogy monotonná és unalmassá lesz.

Mert ott, ahol dallamos melodiákban ecseteli búját-bánatát: boldogul valahogy a költő; de a drámai kitöréseknél, a testi-lelki fájdalom zenei aláfestésénél önkéntelen, idegen talajra téved a szerző s a rokonfajú olasz, román zene hangszíneivel társul, elkalandozik s így megszűnik magyarnak lenni.

Béklyóba volt verve a *Laczkfi* érdemes zenészerzőjének fantáziája is, ezekből kifolyólag és ötletesen már a librettóban gondoskodott arról, hogy a

dráma cselekményét kettős talajon (magyar-olasz) bonyolítsa le.

No de lássuk felvonásonként, hogy miről regél és zenél a szerző.

Függöny felmenetekor látjuk az előjátékban a magyar sereg főhadiszállását Aversa mellett.

A fővezér Laczkfi István (Kemény Lajos) sátra látható, körülötte több kisebb sátor; a magyar harcosok jönnek-mennek.

A fővezér fiai közül „Miklós” (Kassay) egy fatörzsön ülve, szomorkodik; a másik, az idősebb „Dénés” (Solti) jár-kél, szórakozottan.

Felcsendül a magyar harcosok kara ($\frac{1}{4}$ -es ütemben, F-durban) és élénk ritmikus melódiában éltetik a magyar királyt; megjelenik utána az elmaradhatatlan *szép nem* kara, az illustris markotányosnők alakjában és velök Julia (Csanády), Dénés titkos szerelmesének Beatrixnak hü cselédje, áruhában, és hirül adja a fővezérnek, hogy az ellenséges tábor megszegte a fegyverszünetet, titkon meg akarja semmisíteni a magyar sereget és Beatrixot atyja Vincenna őrgróf (az olasz tábor fővezére), erővel San Severinohoz (Falussy) feleségül kényszeríti s így Beatrix kéri Dénest, hogy előzzék meg az olaszok orvátámadását s ragadják ki őt San Severino karmából.

A magyar sereg harcra készül, de előbb ősi szokásként egy kis áldomást isznak, mielőtt elindulnának.

Ügyesen állítja be a szerző rithmikus tősgyökeres magyar muzsikával, az akkori eredeti magyar táncokat: a Sátoros-, Dobogós-, Fegyvertánc, Ugróstánc, Csürdögölő stb. hathatós finaléval és gyönyörűen felépített férfikkal fejezi be a szerző az előjátékot!

Az első felvonás már az olasz táborban játszik, illetve Vincenna (Székely) kastélyának disztermében, Aversában.

Beatrix szomorkodva ül, hárfán kíséri énekét, egy rendkívül dallamos $\frac{1}{4}$ -es ütemben megirt románcot. Utána megjelenik atyja, Vincenna (Székely Gy.) rábeszélni igyekszik leányát, hogy San Severinohoz menjen feleségül, de hasztalan, mert Beatrix Dénest szereti. Vincenna elutasítja engedetlen leányát és a kolostor zord falai közé óhajtja záratni.

A magyar sereg azonban titkon körülkerítette az olasz tábor, megrohanják a kastélyt, az olasz sereget széjjelverik, San Severinot a csatában súlyosan megsebesíti Laczkfi Dénés és Vincenna elkésredésében mérget iszik s Dénest megátkozva, meghal.

Dicséretre méltó munkát végzett a zeneszerző az első felvonás cselekményének zenei aláfestésével, s úgy az ötletes modulatiók, valamint a briliáns hangszerelés a jóízű és komoly muzsikusi munkáját dicsérik.

A második felvonás, néhány évvel később, Simontornyán, Laczkfi várának fegyvertermében történik, karácsony idején.

Laczkfi Dénés és Beatrix boldog családi körben ünnepelik a szent karácsony ünnepét és egyszersmind Piroska (M. Torday E.) és Lackfi Miklós eljegyzését.

A várbeli vendégek, rokonok serege szeretettel köszöntik a Laczkfiakat; kívül a toronyór hármaskürtjele s a felvonó-hid láncsörgése hallik.

A bolyongó San Severino (aki titokban bosszút esküdött és Dénés életére tör) belép Johannita rendruhájában s mint vándor szerzetes, vendégszerető hajlékot kér és talál a Laczkfiak családi körében. Koholt mesében elmondja bolyongását a nagyvilág-

ban s így megszerzi magának a család bizalmát és szeretetét.

De lelkét az elfojtott düh s a bosszuállás ördöge marcangolja és várja az alkalmas pillanatot, hogy Dénessel leszámoljon.

Az utolsó felvonásban San Severino orvvul le-szurja Dénest, a berohanó fegyveres nép azonban elfogja a menekülő gyilkost és Laczkfi István, a fájdalomtól megtört apa parancsára, felkoncolják. —

Dióhéjban ez a meséje az opera cselekményének.

A zeneszerző jóval felülemelkedik a librettista írói készségein és kvalitásain.

Sok helyen költői és szuverán zenei intelligenciával festi a drámai és tragikus jeleneteket.

Általában véve a férfi szerepek felépítésében sokkal szerencsésebb volt a szerző, mert az, egy Beatrix szerepét kivéve, a többiekkel nagyon mostohán bánt el.

Az énekkarok harmonikus feldolgozása és a zenekar polifonikus-szindus hangszerelése nem egy dilettáns, hanem egy hivatásos muzsikusként is becsületére válik.

És ha a szerző okulva a helybeli előadás folyamán, egy kis változtatással, néhány jelenetet át fog dolgozni, úgy bátran aspirálhat bármely fővárosi színpad kivételes sikerére, annyival is inkább, mert egy szokásos mostoha elbánásban részesülő magyar zeneszerzőnek dicséretes törekvéséről és munkálkodásáról van szó.

No de hát a magyar szerző tervez — és a magyar műértő publikum: végez...

Az előadás mintaszerűsége, a stilusos betanítás és rendezés elsősorban érdemel dicséretet. Őszinte örömmel jegyezzük fel az énekes társulat nagy sikerét, melyet osztatlanul aratott.

Zilahyné S. Vilma volt most is ékessége az ensemblénak, ez a nagy stilusu művésznő, akinek játékes énekbéli készségeire büszke lehetne az ország bármelyik énekes színháza, annyival is inkább, mert egy vidéki színház repertóirja nem is nyújthat megfelelő teret a művészetének kellőképpen való érvényesítésére és a debreczeni közönség sem méltányolhatja még most sem annyira, amennyire megérdemelné. Nagy jelentőségű fényes sikerét készségesen állapítjuk meg, megjegyezvén, hogy a hozzá méltó szerep kreálásával nagy gyönyörűséget szerzett az igaz művészetet megértő közönségnek.

A női szereplők közül tetszetek M. Torday Erzsébet és Csanády Irma, a férfi szereplők közül pedig Kemény Lajos, Székely Gyula, Solti Ernő és Falussy István. Egy kis szerepben kivált az összesből Máthé Gyula. (sz.)

VÁROSI SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Vasárnap, 1912 február 4-én

d. u. **Lengyel menyecske.** Operett. Mérsékelt helyárakkal. este **Csütri.** Vigjáték. Új betanulással. Kisbérlet.

Hétfőn, 1912 február 5-én **Csütri.** Vigjáték. Ujdonság. C) bérlet.

Kedd, február 6-án **Csütri.** Vigjáték. Ujdonság. A) bérlet.

Szerda, február 7-én **Elvált asszony.** Operett. B) bérlet.

Csütörtök, február 8-án **Laczkfi.** Opera. C) bérlet.

Péntek, február 9-én

Nők kedvence. Vigjáték. Piros színlap. Ujdonság. A) bérlet. Szombat, február 10-én

Nők kedvence. Vigjáték. Piros színlap. Ujdonság. B) bérlet.

Vasárnap, január 11-én

d. u. **Drótostót.** Operett. Mérsékelt helyárakkal.

este **Gésák.** Operett. Új betanulással. Kis bérlet.

Előköszületre kitézettek: **Éjszaka.** Életkép. **Leányvásár.** Operett. **Rabló lovag.** Színjáték.

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

A februári műsor bemutatása. Fellépnek: Szép Elza és Varadi Adél a nagyváradi Bonbonier kabaré kedvencei, Röder Mici, továbbá Marossi Mici, V. Rózsa Frida, Gara Maca, Rozsnyai Gabi, Zobel Elza, Visonta Irén, F. Palugyai Mici, Szép Rózsi, Hans Moreli, Vass Feri, Sziklay és Farkas. Színre kerül Disznótör a Lipótvárosban című új jegyfelvadásos bohóság is.

Nem fáj a feje másnap ha Littke pezsgőt iszik

1601—1912.

HIRDETMÉNY.

Debreczen sz. kir. város tanácsa a város tulajdonát képező Piac-utca 26. és 28. számú telkeken épülő bérházbéli üzlethelyiségek és lakások bérletét hat évre zártajánlati versenytárgyalás útján kívánja biztosítani. Miért is felhívja mindazokat, akik ezen épületben üzlethelyiséget vagy lakást kívánnak bérelni, hogy ajánlataikat a polgármesteri hivatalban folyó évi február hó 14. napjának délelőtti 10 órájáig nyujtsák be.

1. Az ajánlat zárt borítékban s a borítékon következő jelzéssel: „Bérleti ajánlat a Piac-utca 26—28. sorsz. bérház bent megjelölt helyiségére“ nyujtandó be s amennyiben azt ajánlattevő nem sajátkezűleg írta, aláírását két tanu előttemezésével tartozik hitelesíttetni.

2. Ajánlattevő ajánlatában tartozik kijelenteni, hogy a bérleti feltételeket ismeri s azokat magára nézve kötelezőknek elfogadja.

3. Tartozik ajánlattevő az ajánlati összeg 10%-ának megfelelő készpénzt vagy óvadék-képes értékpapírt bánatpénz gyanánt a város házipénztáránál előzetesen letétbe helyezni s a házipénztárnak erről szóló letéti elismervényét ajánlatához mellékelni.

4. Ha az, akinek ajánlata elfogadtatott, a tanács által kitűzött időben a szerződést alá nem írta s a biztosítékot le nem tenné, bánatpénzét elveszti s kárára és veszélyére az a lakás vagy üzlethelyiség, amelyre ajánlata vonatkozott, a tanács által akár szabad kézből is másnak adatik bérbe. Az esetleges bérkülönbséget az egész bérleti időről egy összegben, anélkül, hogy abba a bánatpénz beszámíttatnék, a városnak megfizetni tartozik.

5. Ugy a helyiségek fekvését, területét feltűntető vázlatrajzok, mint a bérleti feltételek a hivatalos órák alatt dr. Vargha Elemér városi tanácsnoknál megtekinthetők.

6. Az ajánlatok 1912. évi február hó 14-én délelőtt 1/211 órákor a városházának nagy tanácstermében bontatnak fel.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1912. évi január hó 31-én tartott üléséből.

A városi tanács.

URANUS

SAS-UTCZA 2. SZ.
TELEFON 3—28.

SZINHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHAN REZSŐ.

Február hó 6. és 7-én
este 6., 8. és 10-től

kedden, szerdán.

Az idény legszebb társadalmi drámája.

SZERELEM ÉS BECSÜLET

Feltűnést keltő katonatiszti dráma 3 felvonásban.

Azonkívül a hét legújabb ujdonságai. — Rendes helyelyárak.

Csütörtökön, pénteken, február hó 8. és 9-én este 6 órákor
Rendes helyárakkal! Este fél 9-től mérsékelten
felemelt helyárakkal!

A budapesti „Uránia“ m. tud. színház ez évben első vendégjátéka.

RAZZIA

3 felvonásban, 170 színesen vetített és számos mozgófényképpel. — A budapesti „Uránia“ nagysikerű darabja. Írták: Székely Vladimir és Tábori Kornél. Felolvas: Győre Alajos.

A DEBRECZENI BUTORKÉSZÍTŐ ASZTALOSOK

ÁRÚCSARNOK SZÖVETKEZET

mint az országos központi hitelszövetkezet tagja.

Hunyadi-utca 17—19. (Demetrovics-palota)

Ajálja dusan felszerelt árúcsarnokát a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig. :::: HALÓ SZOBÁK, EBEDLŐK, ÜRISZOBÁK, SZALONOK, valamint egyes butordarabok raktáron, avagy adandó terv szerinti előállítását elvállalja. Szigoruan szabott árak!

Butorokért jótállás, kedvező fizetési feltételek!

Gyógyszerárú, vegyszerek, gummiárú, kötszerek, gazdasági és állatgyógyászati cikkek nagy raktára a

Központi Drogéria

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer
különlegességek.

MATTONI-FÉLE

GISSHÜBLER

TERMÉSZETES ÉGVÉNYES
SAVANYUVIZ.

Bankegyesület Részvénytársaság Debreczen.

Vagyon Mérleg számla 1911 deczember 31-én. Teher

	K	f	K	f		K	f	K	f
Készpénz	90,379	63			Részvénytőke				
Osztrák-Magyar bank-					5000 db részvény K200			1.000,000	—
gíron	24,714	38			Tartalékalap			51,410	—
M. kir. postatakp.-nál .	1,171	82	116,265	83	Hitelegyleti biztosítéki				
Váltók*			4.569,438	49	alap	21,225	—		
Jelzálogos kölcsönök:					Hitelegyleti tartalék-alap	7,567	45	28,792	45
a) törlesztési kölcsönök	773,174	93			Betétek:				
b) kamatozó kölcsönök .	12,900	—	786,074	93	a) takaréketét	2.218,978	28	2.298,031	41
Értékpapir előlegek . . .			3,121	—	b) folyószámlai betét .	79,053	13	175,549	76
Értékpapírok és függő					Folyószámlai követelők .			2.378,513	18
kamatok			155,031	—	Visszieszámitolás			536,475	28
Érrepénzek és szelvények			308	34	Átruházott jelzálog-kölcs.			4,326	73
Adósok			692,522	36	Betétkamatadó tartozás				
Felszerelések	16,967	20			Jelzálog-kölcsön intézeti			107,170	61
leírás	1,967	20	15,000	—	házra			696	—
Intézeti ház			416,863	60	Fel nem vett osztalékok			23,915	80
Átmeneti tételek			18,373	49	Fizetetlen adó és illeték			57,214	26
					Átmeneti tételek				
					Egyenlegül mint nyereség				
					1910. évről áthozva . . .	7,000	58		
					F. évi tiszta nyereség . .	103,872	98	110,873	56
*Ebből hit.-egyl. váltó 250,109 43			6.772,999	04				6.772,999	04
jelzálogilag bizt. 2.028,282 68									

Veszteség 1911. évi Veszteség- és Nyereség-számla. Nyereség

	K	f	K	f		K	f	K	f
Tiszti és szolga-fizetések:					Mult évről áthozott nye-			7,000	58
igazgatóság és felügyelő-					reség			341,369	94
bizottság illetménye,					Kamatjövedelem				
tisztviselők és szolgák			38,457	35	Jutalékok és különféle				
fizetése					nyereségek, bizományi			50,393	26
Üzleti és irodai költségek:					és beszédési jutalékok,				
irodaszerek, fűtés, vilá-			22,419	06	házbérjövedelem, nyere-				
gítás, nyomtatványok,			195,721	02	ség értékpapíron stb. .				
telefondíjak, utiköltsé-			27,674	59					
gek, napidíjak, házbér s									
házfőntartási költség . .									
Kamatok									
Adók és illetékek									
Leírások:									
felszerelésből	1,967	20							
váltótárczából	1,620	—							
óvásdíjakból	31	—	3,618	20					
Egyenleg mint nyereség									
1910. évről áthozva . .	7,000	58							
f. évi tiszta nyereség . .	103,872	98	110,873	56					
			398,763	78				398,763	78

Debreczen, 1911 deczember 31.

Geiger Emil,
ezéigazgató, titkár.

Thurzó Béla,
pénztáros.

Grosz Ignác,
ezéigazgató, főkönyvelő.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Dr. Magoss György,
elnök.

Rosinger Lajos,
alelnök.

Geiger Simon,
alelnök.

Ernst Vilmos,
vezérigazgató.

Bleyer Mór,

ifj. Bozzay Pál,

Dr. Lukács Emil,

Mandel Samu,

Stern Péter,

Megvizsgálta és helyesnek találta a FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Dr. Gáspár Géza,

Auszterlitz Ármin,

Hirschfeld Ármin.